
Strzyżów, st. 22, gm. loco , woj. podkarpackie, AZP 107-74/60

Informator Archeologiczny : badania 34, 211-212

2000

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Badaniami kierowała dr Krystyna Sulkowska-Tuszyńska, konsultacja naukowa prof. dr hab. Jadwiga Chudziakowi. Finansowane w ramach programu Polonia Romanica.

Badania archeologiczno-architektoniczne prowadzono w związku z szeroko zakrojonymi pracami budowlano-remontowymi w bazylice. Prace archeologiczne skupiły się we wnętrzu świątyni. Założono tam 4 wykopy o łącznej powierzchni 17,80 m²: w nawie głównej i skrzyżowaniu nawy głównej z transeptem, w prezbiterium oraz w aneksie północnym. Dokonano również inwentaryzacji krypty znajdującej się pod prezbiterium oraz przebadano mensę ołtarza głównego.

Badania w 2000 r. skupiły się we wnętrzu bazyliki, która do tej pory we wcześniejszych latach z obiektywnych względów nie została w wystarczający sposób przebadana. Szczególnie istotny był fakt podjęcia eksploracji w prezbiterium. Do najcenniejszych odkryć sezonu badawczego można zaliczyć:

– odkrycie bogato wyposażonych grobów w wykopie 1/2000 (nawa główna) świadczących o intensywnym wykorzystywaniu wnętrza kościoła jako miejsca pochówku (zapewne osób o znacznym statusie),

– odkrycie konstrukcji kamienno-ceglanej w wykopie 1/2000 (nawa główna), którą można interpretować jako fundament lektorium lub ołtarza znajdującego się w miejscu styku nawy głównej z transeptem,

– natrafienie w wykopie 2/2000 (prezbiterium przy przejściu do północnego aneksu) na fundament romański ściany prezbiterium oraz na sklepienie krypty,

– odkrycie w wykopie 3/2000 (aneks północny przy ścianie północnej pomieszczenia) progu lub stopnia schodów wykonanego z piaskowca – to element związany z otworem wejściowym, który pierwotnie istniał przy przejściu z aneksu północnego do cylindrycznej wieży północnej, co jest kolejnym dowodem na istnienie i używanie wież flankujących prezbiterium,

– odsłonięcie w wykopie 4/2000 (prezbiterium, u podnóża mensy ołtarza głównego) konstrukcji kamiennej (fundamentu?) z okresu romańskiego, wzbogacającej program architektoniczny kościoła; ponadto przebadano mensę ołtarza głównego, w której natrafiono na kolejne etapy przebudowy ołtarza, m.in. z fragmentem uszkodzonego romańskiego detalu architektonicznego użytego wtórnie, polichromii renesansowych zdobiących górną partię ołtarza oraz aktem erekcyjnym (konsekracyjnego) ołtarza z 1747 r.,

– wykonano inwentaryzację krypty znajdującej się pod prezbiterium. Została ona wzniesiona najprawdopodobniej w trakcie barokowej przebudowy bazyliki w miejscu, gdzie przedtem mogła istnieć starsza krypta. Świadczą o tym ściany wschodnia i zachodnia, które na podstawie interpretacji materiału użytego do ich budowy oraz sposobu przewiązania ze sklepieniem kolebkowym można uznać za starsze. Poza tym ustalono, że krypta zajmuje jedynie nieco ponad połowę szerokości prezbiterium – na wstępie zakładano, że będzie ona wypełniać całą przestrzeń między fundamentami ścian północnej i południowej prezbiterium.

Dokumentacja i zabytki znajdują się w Instytucie Archeologii Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Badania będą kontynuowane.

STRZYŻÓW, st. 22, gm. *loco*, woj. podkarpackie, AZP 107-74/60

- ślad osadnictwa kultury pucharów lejkowatych
- ślad osadnictwa kultury przeworskiej - późny okres wpływów rzymskich
- osada wczesnośredniowieczna - głównie faza schyłkowa, przy pewnym jednak udziale materiału z XI-XII w.
- osada późnośredniowieczna
- dwór późnośredniowieczny i nowożytny

Ratownicze badania archeologiczne, przeprowadzone od 7 do 14 września pod kierunkiem Antoniego Lubelczyka (autor sprawozdania, Muzeum Okręgowe w Rzeszowie). Finansowane przez Podkarpackiego WKZ. Pierwszy sezon badań. Przebadano powierzchnię 41 m².

Stanowisko położone w kolanie Wisłoka, na rozległym cyploatym skłonie Żarnowskiej Góry. Po zwróceniu uwagi przez historyków na starsze elementy w zabudowie późnonowożytnego zespołu dworskiego przeprowadzono weryfikacyjne badania powierzchniowe, które dostarczyły z otoczenia tego dworu nie tylko materiał z późnego średniowiecza i okresu nowożytnego, ale również sporo ceramiki z późnej fazy wczesnego średniowiecza (głównie XII-XIII w., ale z pojedynczymi elementami starszymi), a także materiał pradziejowy.

W trakcie obecnego sezonu badań, w obrębie 5 wykopów archeologicznych zarejestrowano 2 obiekty. Obiekt 1 to kamienna piwnica o wewnętrznych wymiarach 500 x 340 cm i grubości murów 50-60 cm, która znajduje się w niewielkiej odległości od obecnej stodoły, a niegdyś podpiwniczonej oficyny dworskiej. Z wkopu fundamentowego pozyskano liczny materiał późnośredniowieczny (około 860 fragmentów ceramiki), a w jej zasypisku znajdował się materiał od późnego średniowiecza po XIX w. Na obecnym etapie badań obiekt ten interpretujemy jako piwnicę w obrębie drewnianego dworu lub jako samodzielną wieżę mieszkalną.

Obiekt 2 nierozpoznany jeszcze w pełni to prawdopodobnie również niewielka piwniczka o ściankach wyłożonych drewnem (na jego pozostałości beładnie leżące natrafiono przy dnie obiektu). W rzucie poziomym ma zarys nieregularnego czworokąta o szerokości 240 cm, a jej głębokość sięga 150 cm. Na podstawie pozyskanego materiału należy ją datować na 2. poł. XVI lub początek XVII w. Również i ten obiekt znajduje się na tyłach zespołu zabudowań dworskich.

Należy zwrócić uwagę na obecność w ogrodzie i pod oficyną dworską dwóch dużych piwnic wymurowanych z kamienia i przesklepionych kolebką, które łączyć należy już z dworem XVI-wiecznym, ale szerokie fundamenty oficyny murowane na glinie nie wykluczają jednak jej późnośredniowiecznej metryki. Natomiast późnośredniowieczny obiekt 1, licznie występujący na tym stanowisku materiał późnośredniowieczny i ze schyłkowej fazy wczesnego średniowiecza znakomicie wpisuje się w kontekst historyczny, gdyż źródła pisane informują o istnieniu tutaj w późnym średniowieczu nieistniejącej już wsi Niziny, a sam Strzyżów został wymieniony po raz pierwszy w 1279 r w dokumencie potwierdzającym cystersom należne im dziesięciny („Kodeks Dyplomatyczny Małopolski”, t. II nr 486).

Materiały oraz dokumentacja z badań są przechowywane w Muzeum Okręgowym w Rzeszowie.

Wyniki badań zostały opublikowane [w:] A. Lubelczyk, *Sprawozdanie z archeologicznych badań wykopaliskowych w roku 2000 na stanowisku 22 w Strzyżowie*, „Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego”, t. XXIII, Rzeszów 2002.

Badania będą kontynuowane.

Suraż, st. 37 i 41, gm. *loco*, woj. podlaskie, AZP 41-84/XXXVII i XLI

patrz: wczesna epoka żelaza

SYPNIEWO, st. 4, gm. *loco*, woj. mazowieckie, AZP 40-69/4

- osada (XII w.)

Ratownicze badania wykopaliskowe, przeprowadzone od 10 do 29 lipca przez mgr Urszulę Terlikowską-Puszkarską (autorka sprawozdania, Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie). Finansowane przez Mazowieckiego WKZ. Drugi sezon badań. Przebadano powierzchnię 210 m².